

The sound of first 14 minutes is of very bad quality as if it was recorded from a remote microphone – very strong background noise. Later it becomes normal, and the good transcription was easy to do.

SB: Tai dabar pirmiausia pasakykit savo vardą, pavardę, gimimo metus. Truputį apie šeimą: ką šeima dirbo, kuo vertėsi...

AP: Antanas Petrauskas, gyvenantis Krakėse visą laiką. Čia gimęs ir augęs. Tėvas buvo batsiuovys. Šeima susidėjo iš 4 vaikų. Tai viso buvome šešiese...

SB: Kelintais metais gimėt?

AP: 1925 metais.

SB: Nu ir kaip Krakėse prieš karą gyveno žydų šeimos?

AP: Nu čia Krakėse visas centras, beveik visas miestelis – tai vien žydai gyveno. Vieni žydai gyveno. Daugiausia tai prekyba vertėsi. Daugiausia prekybininkai buvo. Turėjo... Čia buvo tokios būdos. Pardavinėjo... Buvo čia buvo keletas garbarnių (=odos dirbimo įmonių), keletas. Nu čia jie turtingai gyveno, negali sakyti. ??? buvo dalis jų.

SB: Nu, o kas čia įdomesni žmonės charakterių kokių nors? Galbūt čia kokių atsitikimų...

AP: Nu tai va: kas čia? Du daktarai buvo žydai.

SB: Du daktarai buvo.

AP: Du daktarai buvo: Alperavičius ir Volfovičius. Va čia priešais ??? gyveno jie. Tai va tiek. Trys... viena, kiek... trys garbarnės buvo.

Limonadą gamino čia Krakėse, saldinius gamino. Čia buvo didelis...

SB: Kaip karas prasidėjo? Kaip jūs prisiminėt karo pradžią? Ar jūs jau prieš tai jautėt, kad karas bus?

AP: Nu ten niekas nesijautė, kad karas bus. **2:30** Kalbėjo, kad jis bus... O kada jis bus, tai niekas nežinojo.

SB: Netikėtai.

AP: Netikėtai. Tai... Skraido lėktuvais su tokiais kryžiais. Nenormaliai (??)tie lėktuvai... Paskui pradėjo kalbėti, kad jau karas. Paskui pradėjo kalbėti, kad ant Kėdainių bombarduoti čionai. Čia, Krakėse, buvo ????

???? darėsi, ruošė. Nu paskui išvežė... Matai, tankai jau čia, viskas, dėjosi čia. Tai naktį su tankais ??? ????? viską. Sekmadienį prasidėjo karas, tai sekmadienį jau čia buvo vokiečiai.

SB: Tai čia truputį atokiai nuo tokio pagrindinio kelio?

AP: Atokiai, atokiai, bet vis tiek čionai technika ėjo smarkai.

SB: Užvažiavo?

AP: Užvažiavo čia visur.

SB: Kada prasidėjo šitas žydų persekiojimas Krakėse?

AP: Nu, tuojuos. Tuojuos, kaip tiktai užėjo, juos... Juos visus... Getą jie šičia aptvėrė. Tuos... Visą laiką jau jie čia... Jaunus vyrus, kur darbingi... Ten toks vienuolynas buvo ??? izoliavo. Tai jie buvo apie 500 darbingų. Tokius vyrus izoliavo. O kas liko – moterys ir vaikai – tai getoje.

SB: Na, o vyresnio amžiaus vyrai kur buvo? Ar prie jaunimo, ar gete?

AP: Vyresnio amžiaus, aš čia neprisimenu... Turbūt, kad vyrus visus atskyrė. Nu gal labai senus ir paliko. Stipresni tai visi atskirai. Izoliavo.

SB: Ar jūs matėt kaip jie gete gyveno?

AP: Mačiau. Nu čia per ??? kelią ir nenuėisi. Sargyba stovėjo iš visų pusių. Keitėsi. Čia iš kaimo...

SB: Kas ėjo sargybą prie geto?

AP: Čia varė iš kaimo žmones naktim.

SB: Saugoti getą?

AP: Saugot. Nu jeigu (??) jie patys čia... Kontroliavo šitie baltaraiščiai. ??? ????? ????? Atrodo, varė juos, kada buvo sušaudyti, ??? -- kad neplėštų tuos turtus. Matyt, plėšikavimas buvo didelis. Grobstymas, viskas.

SB: Ar plėšikavimas prasidėjo dar prieš sušaudymą?

AP: Kas taip?

SB: Nu plėšikavimas. Žydų turto plėšimas dar prieš sušaudymą prasidėjo?

AP: Prieš sušaudymą pradėjo. Čia dar... Dar žydai buvo geto. Čia dar toks daktaras Alperavičius buvo. Paskui rabiną ir kirpėją. Nešaudė dar nieko. Bet išsivedė, išsivedė... Buvo toksai Kybartas, paskui Urba, bet trečias kas – neprisimenu jau. **5:33** Kalbėjo taip: išsivedė, tai apiplėšė, ir juos nušovė. Tai paskui juos dar į daboklę uždarė dėl visa ko, dėl visa ko tiktai... Taip tai... Paskui laikė... Paskui sudarė getą. Suvarė į getas.

SB: O tai jie kai nušovė – jūs matėt juos nušautus?

AP: Ne, nemačiau. Tik girdėjau. Žmonės sakė, kad nušauti.

SB: O kaip rabino buvo pavardė?

AP: Nežinau.

SB: Tai Alperavičių nušovė, rabiną. O ką trečią?

AP: Kirpėją Fridmaną. Tuos jau žinau – kirpdavo plaukus ??? ???

SB: Tai čia tas pirmas nužudymas.

AP: Pirmas nužudymas. Pirmas nužudymas buvo čia. Iki to laiko nieko nebuvo. ??? Prieš kiek laiko, prieš savaitę prieš dvi juos jau nužudė.

SB: Prieš savaitę prieš ką?

AP: Prieš... Prieš juos, kaip... Kaip į getą varė.

SB: A tai dar ir geto nebuvo?

AP: Dar geto nebuvo.

SB: O kokį mėnesį maždaug getas prasidėjo?

AP: Žinote, sunku prisiminti po tiek laiko.

SB: Nu vokiečiai atėjo birželį...

AP: Tai čia... Birželį... Turbūt tas getas ir pasidarė birželį, iškart. Turbūt, sakyti, kad birželio...

SB: Reiškia, iškart po to, kai atėjo vokiečiai.

AP: Ar liepos, ar birželio. Iš karto tuos... Čia suvežė... iš iš.. Iš kitur dar suvežė: iš Dotnuvos, iš Grinkiškio.

SB: Iš Dotnuvos, iš Grinkiškio. Iš kur dar jie buvo?

AP: Paskui iš Pociūnėlių, atrodo.

SB: O kaip jūs žinojot, kad čia yra iš tų miestelių žydai?

AP: Nu tai žmonės kalbėdavo. Kalbėdavo: "iš čia veža, iš čia" Iš kur... Suvežė tenai iš visur. Pavyzdžiui, iš Gudžiūnų atvežė visus į Krakes, ??? į Krakes.

SB: Kaip jie gyveno gete? Ar yra tekę taip prieiti?

AP: Prie geto?

SB: Prie geto pasižiūrėti taip...

AP: Neteko. Ten sargyba buvo. Visi bijojo. O kas ten darėsi? **7:54**

SB: O kas saugojo getą?

AP: Čia, čia... Visi tie baltaraiščiai saugojo. Kaip policija.

SB: Ar buvo ten vokiečių tarp jų?

AP: Ne, nebuvo. Lietuviai visi.

SB: Ir kaip jie buvo apsirengę? Ar savo drabužiais, ar uniforma kokia?

AP: Čia kur... Kiti buvo uniformuoti lietuviškai, kiti civiliai vaikščiojo.

SB: O kokia uniforma tų, kurie turėjo uniformą?

AP: Nu šita, smetoniška, lietuviška buvusi.

SB: Tai karišką, ar šaulių?

AP: Kariška. Kariška.

SB: Tai čia tie, kurie kariuomenėje buvo tarnavę?

AP: Nu turbūt. Nežinau, ar jie tarnavę, ar netarnavę.

SB: Nu, ar tada, kai juos uždarė į getą, ar jūs žinojot, kad juos šaudys?

AP: Nu tai žmonės kalbėjo, kad šaudys.

SB: O tie žydai tikėjo, kad šaudys?

AP: Nu turbūt, kad tikėjo. O gal ir netikėjo, nežinau. Kiti gal tikėjo... Vis tiek turbūt, kad jautė.

SB: O ką jūs prisimenate iš tos dienos, kai atėjo laikas žudyti?

AP: Nu tai kaip čia. Tą vakarą... Tą vakarą, iš vakarą visus krakiškius surinko prie duobių. Ir aš ten buvau. Duobes kasti. Reiškia, reikėjo tris duobes iškast po trisdešimt metrų. 2 metrai gylio ir 30 metrų ilgio. Tris tokias. Ir ten sargyba pakliuvo (?), kad nepabėgtų nė vienas iš mūsų, tų kasėjų. Paskui (??) tas duobes iškasėm ir į klojimą – čia toks Gaučio klojimas buvo – tai tą klojimą mus visus pasilsėt. Ir sargyba – kad nepabėgtų kas, kad nepraneštų ką. **9:57**

SB: Kiek ten buvo tų visų kasėjų?

AP: Nu ten nemažai. Juk mes iškasėm 100 metrų beveik. Du metrai gylio, du metrai pločio. Ten tokias duobes iškasėm. Ten toks pelkynas, šakos. Nemažai buvo. Kol neužbaigėm, mes... Išaušo, atrodo. Iškasėm...

SB: Reiškia, per naktį kasė?

AP: Per naktį kasė.

SB: O kaip, švietė kažkaip?

AP: Ne, nieko nešvietė. Vasara buvo. Tai mes taip... ??? Paskui čia tokių: valgyti – kad nieko valgyti neleidžia. Tai nuvažiavo į getą, atvežė žąsienos taukų – tai ką, davė užkasti, viskas. Ir nieko ??? nereikia. O paskui ant... iš ryto tai -- pirmiausia tuos stipriausius, vyrus. Varė juos šaudyti. Tai čia juo tokiom grupelėm suguldė. Paskui prieš šaudymą juos išrengė su baltiniais. Nu tai... Paskui ??? ??? : jeigu duosit auksą, išsipirksit. Tada vienas, toksai Morfelis, turėjo limonadą... Jisai auksą atidavė. Tai jį nuvedė ???, tenai auksą pasiėmė, atvežė prie duobių ir sykiu sušaudė. Visvien tas pats.

SB:Kaip tas šaudymas vyko? Jūs matėt šaudymą?

AP: Nu, aš iš tolo. Čia prie tokio Gaučio klojimo buvau, tai girdėjosi, kaip šaudymas visą laiką... ??? ??? Rūbų ten buvo priversta, visko. Ir šaudymas buvo. ??? šaudymas. Ir čia pat atvažiavo šaudymo... Šaudyti

atvažiavo tokia brigada, lietuviška brigada. Lietuviai, lietuviška uniforma. Vokiečių nebuvo.

SB: O ta brigada – kas jie tokie buvo?

AP: Jie čia... Nu paskiau po kiek laiko juos teisė čia. Kaune buvo, teisė. Paskui Dotnuvoje čia buvo toksai Matiukas -- dantistas buvo. Paskui kažkas jį atpažino, tenai kas... Paskui -- mirties bausmę jis... Dar Kaune kažkas... Čia tokie net nepažįstami. Bet jie važinėjo čia visur.**12:29**

SB: Bet jie visi lietuviai buvo?

AP: Lietuviai. Paskui, kai jau baigėsi... Paskui kai sušaudė tuos vyrus. Paskui jie vežė moteris ir vaikus ??? . Ūkininkus... Į vežimais susodino ir vežė ??? Ir šaudė. Nu, sakau, sušaudė juos visus. Aš jau nebuvo prieto šau... prie to užkasimo. Pasakė: kas norit eit prie to užkasimo, kas ne – galit neit. Nu tai aš ir toks Macevičius iš Krakų, dabar jau miręs yra -- mes nėjom užkasinti. O daugiau tai visi nuėjo užkasinti.

SB: Tai kodėl jie savo noruėjo užkasinti?

AP: Aš nežinau, kodėl jieėjo užkasti. Aš nežinau. Baisu žiūrėti. Tik du palikom, tiktai. O kiti visi buvo prie užkasimo. Aš nėjau prie to užkasimo. Aš nemačiau tos duobės, kaip ten atrodo. Tik girdėjau tuos šūvius. Riksmą, šūvius.

SB: O matėt jūs, kaip šaudė?

AP: Iš tolo aš mačiau, kad kas tai ten atvažiavo su sunkvežimiu, atsivežė dėžę šovinių. Bet aš tų, tų... ten tik iš tolo. Tos pačios duobės nebuvo taip jau matytis. Tik matėsi, kaip juos nurengia, su baltiniais varo. Sušaudo ir vėl kitus -- kelia antrą. ??? Vėl kitus.

SB: O kurioje vietoje juos nurengdavo?

AP: O juos tokioje aikštelėje. Toliau nuo tų duobių, nuo tų duobių. Tokiomis grupelėmis suguldydavo, suguldydavo. O paskui pasakė: kuris pakelsit galvą, bus vietoj šaudomas. Nu tai visi gulėjo, niekas nekėlė. Paskui čia vienas dantistas bėgo. Tai čia šaudė... Tą mačiau -- kaip jis

bėgo, šaudė, nepataikė. Keliese į jį davė – nepataikė. Tai jis pabėgo.

Paskui, kaip pasakojo Racickas, kad jį subadė... Ieškojo...

SB: O juos prieš sušaudymą mušdavo, kankindavo?

AP: Aš nežinau, kaip juos tenai... Nu ten pasakodavo, kad juos prieš... tuos didelius (?)... nedavė net vandens, net valgyti nedavė -- pasakodavo. ??? Kad juos, žinot, kad juos nusilpnint. Paskui čia toks su arkliu jodinėjo toks baltaraištis, Stuokis toks. Kybartas, čia. Tai buvo patys žiauriausi. O dabar va iš tų, kurie žudė, nė vieno neliko, visi mirė.

SB: Bet jie gyveno paskui, po karo?

AP: Gyveno. Kitas ??? buvo, kitas teistas. Po 25 metus, po 10 metų – paskui grįžo kitas. Gyveno.

SB: O kaip pačios žudynės vyko toliau? Jie gulėdavo dar apsirengę.

AP: Taip.

SB: O paskui juos pakeldavo. Po kiek žmonių pakeldavo?

AP: Nu tokia grupė – aš taip neprisimenu. Tiek laiko... Gal kokia 20 žmonių ten turbūt, gal 25 maždaug. Tokio suguldytos jos: grupė, grupė... 16:15

SB: O dabar juos nurenginėjo toj vietoje, kur jie gulėjo?

AP: Ne, pavarydavo juos, pavarydavo juos toliau. O paskui, kai šaudė tas moteris ir vaikus, -- kai kast duobes... kai "kas nenorit užkasti, galit eiti namo", tai mes... aš grįžau ir mačiau, kaip vežė tuos ten: ??? moteris, vaikus ir tuos. Kaip buvo, aš ne...

SB: Jūs tada nebuvojot ten?

AP: Aš ten nebuvo. "Kas norit", sakė ten. Ten visi pasiliko.

SB: Tai jūs matėte, kaip sušaudė vyrus ir sušaudė moteris?

AP: Aš mačiau, kaip vežė. Vyrus... kaip vyrus sušaudė, mačiau. Jie ten grupelėm gulėjo. Tai ten... Tai ten prašinėjo. Išsipirkti – aukso prašinėjo -- kad jie gali išsipirkti. Jau ten niekas, matyt... Tik vienas atsirado, kuris...

SB: Tai, kai jis jau sutiko savo auksą atiduoti...

AP: ...kad gyvybę paliktų. Bet vis tiek jis, šita...

SB: Kur jis tą savo auksą atidavė? Prie pat duobės?

AP: Kad jis man pa... Aš nebuvo prie duobės, kai jau šaudė. Vienas pasakojo man, toks Zapolskas. Sako: "atėjo, sako, šitą auksą jis atidavė. Sako "aš nekaltas, viskas, aš jokiai partijai nepriklausiau". Tas, sako, iš pistoleto į nugarą jį-- taukšt ir nušovė jį. Sako, paskui kiti, sako "?? paltą nuimkit". Sako, "neimkit palto, nes jis išsipirko".

SB: Su paltu jį nušovė?

AP: Su paltu. Tą pasakojo, kuris duobes kasė, kuris užkasinėjo.

SB: O kas jį nušovė?

AP: Nu šitas, koksai, su lietuviška uniforma apsilikęs.

SB: Tai čia iš tų atvažiavusių?

AP: Iš tų atvažiavusių šovė. Šitą tvarkoj (???) nušovė(??)... Šitie atvažiavę visi šaudė. Tie pagalbiniai taip pat šaudė. Kurie bėgdavo, kur ištrūkdavo, juos...

SB: Baltaraiščiai...

AP: Baltaraiščiai, jo.

SB: Tai kiek čia žmonių maždaug buvo?

AP: Tai tūkstantis du šimtai, kaip paminkle parašyta.

SB: Kaip vyrai laikėsi prieš sušaudymą?

AP: Nu prieš sušaudymą, kai juos varė, jie visi kokią tai maldą kalbėjo ir ėjo. Ir jau juto. Visi su malda. **19:00**

SB: Jau kada buvo pakelti? Gul...

AP: Ne, kada varė juos. Nebuvo, dar nebuvo – kada varė minią. Kokie penki šimtai – būrys didelis. Nu čia aplinkui, aplinkui baltaraiščiai – juos varė. Kiti ten su arkliais, viską... Tai jie ėjo su malda.

SB: O juos kai varė, jie buvo stipriai saugomi?

AP: Stipriai saugomi. Aplinkui baltaraiščiai, viską. Ir ten buvo tie išsidėstę kulkosvaidį, kai ten buvo aplinkui, viską, tai, tai... Nebuvau tenai, nemačiau tenai, bet pasakojo. Stipriai saugomi.

SB: O kaip tie baltaraiščiai elgėsi? Ar girti buvo, ar jie gerdavo, negerdavo?

AP: Prie pat, arti, nėjau prie pat, nežinau. Prie to šaudymo – kaip ten šaudė, kaip viską, nemačiau, nežinau. Ir ten nebuvau užkasti.

SB: O kai kasėt duobę, tai žinojot?

AP: Nu tai pasakė. Pasakė.

SB: Pasakė.

AP: Pasakė.

SB: Kas pasakė?

AP: Nu šitas buvo policijos viršininkas Kerza. Su lietuviška uniforma atvažiavo ir pasakė: iškasit, šaudysim žydus. Iškasit tris duobes, devyniasdešimt metrų -- po trisdešimt duobę kiekvieną. 2 metrų ilgio, 2 metru... devyniasdešimt... 2 metrų pločio, 2 metrų ilgio, tą, gylio. Nu, kaip pasakojo, tai visos po to tos duobės, po šaudymo, buvo privarytos pilnos iki viršaus.

SB: Tris duobes iškasėt?

AP: Tris. Po 30 metrų ilgio. ????. Nes ten reikia kasti, reikia ten viską.

SB: Kaip jūs jautėtės, kai kasėt tas duobes?

AP: Nu kaip jausi.... Užvarė, ir kasam. Kas juos žino, kas... O mane... tai aš visai blogai jaučiausi, viską. Tėvą užvarė. Tėvas nėjo. Aš už jįėjau kasti. Mat tē... tėvo... tėvo motina buvo žydė. Tai jis bijojo, sako. Tai man taip... Bet aš, skaitos, toliau... Va.

SB: O tėvui buvo pavojus?

AP: Tėvui pavojus... Jis pasislėpė. Bet ten nieko, nežinau... Paskui nieko nedarė, nežinau... O toliau, sakė, gal sušaudė tokį dalyką... 21:47

SB: O jūs nebijojto, kad jus nušaus?

AP: Nebijojau. Vis tiek reikės... Nu kur aš pasislėpsiu?

SB: Tai jūs kasėt...

AP: Aš paskui užkasinėt nėjau. Nieko paskui. Užkasinėjo, aš – viskas.

SB: Ar buvo galima išsisukti nuo to kasimo?

AP: Nu galima buvo neiti, bet, bet... paskui ką žinot, karo metu?

Nesiskaitytų. Nenoriu susipykti – paskui nesiskaitytų.

SB: Tai čia atėjo į namus ir liepė, kad jūs eitumėte...

AP: Taip, atėjo į namus. Seniūnas atėjo ir liepė kad prisistatyti, viską. Ir visi su kastuvais atėjo, su viskuo atėjo, bet nežino kam. Su kastuvais – kur? O paskui pasakė kame reikalas.

SB: Tai dar kai atėjo į namus, tai kaip jisai pasak?

AP: Nu “reikės paimiti kastuvą, ateikit”. Neatsimenu, kur mes susirinkom, kad paskui visus pavedė čia... čia norėjo -- iš karto už koplyčios, čia yra kapinės -- kasti... Bet čia tas namas labai gerai matosi, tas kur jie uždaryti, tie vyrai... Nu ir paskui kitur, kitur. Krūmuose padarė duobes kasti.

SB: Reiškia, matėsi tas namas, kur jie čia buvo...

AP: Kur jie čia buvo...

SB: Krakėse...

AP: Kur Krakėse čionai... Jie ten šaudė. Reiškia, buvo toks namas dviejų aukštų. Reiškia, iš ten būtų matėsi, kad duobes kasa. Matosi – reikai kitur pakeisti.

SB: Kiek laiko truko tas kasimas duobių? Jūs pradėjote...

AP: Iš vakaro pradėjom. Iki ryto užbaigėm taip maždaug. Per visą naktį kasėm.

SB: O kada prasidėjo šaudymas?

AP: Iš ryto šaudymas prasidėjo. Jau kokią... jau saulutė buvo pakilus.

SB: O kada pasibaigė?

AP:Nu pasibaigė... AŠ nežinau. Aš paskui išėjau... aš išėjau...
pasibaigė... Paskui dar ilgai tęsėsi. Paskui vežė šitas... moteris vežė,
paskui vaikus, vežė su ratais (=vežimais) juos. Tai juos tiesiai čia...Ta
grupė, nežinau... Ta grupė, taip sakė, moteris tiesiai jos ėjo... Kad
sušaudytų jas, drąsiai ėjo.

SB:O kaip vaikai?

AP: Kas?

SB: O kaip vaikai ėjo?24:28,

AP:Aš nemačiau šito. Sakau, kad aš tiktai...

SB: Kaip varė, jūs nematėt.

AP: Nemačiau. Mačiau, kaip vežė juos arkliais. Vežimais. Aš jau buvau
namuose...Išėjau... Sakė "kas nenorit, galit neužkasinėt, galit eiti". Nu
tai aš išėjau. Dar toks vienas žmogus išėjo su manimi kartu. O daugiau
visi pasiliko.

SB: O prieš tą sušaudymą žydai, kai jie gete gyveno – ar matėte, kaip iš
jų tyčiojosi, mušė, plėšė? Ką jūs matėte?

AP: Nu tai aš...

SB: Grynai tokias...

AP: Nu tai aš nemačiau. Jie buvo aptverti. Kas ten darėsi? Neteko matyti,
kas ten darosi.

SB: O kai dar nebuvo suvaryti?

AP:Nu, kol nebuvo suvaryti... Tai va: tai vaikščiojo, žinojo jie – tokie
nesavi visi buvo jau.

SB:Kaip tie baltaraiščiai su jais elgėsi, ar teko matyti?

AP: Neteko matyti. Bet tik iš pasakojimų – kaip ten barzdas nukirpo
tenai, mušė, plėšikavo. Žinot, kaip visada. Atiminėjo tenai turta, viską, ką
tik išgalėjo.

SB: O kai sušaudė žydus, kaip atrodė tie žydų namai?

AP: Nu tušti, tušti jie atrodė. Kai dar liko ten kokie daiktai, ten į maišus dėdavo ir parduodavo. Pardavinėjo.

SB: Kur pardavinėjo?

AP: Nu čia toks... Toks buvo... Ir tai -- pagal blatą (=pažintį), saviems tenais. Čia Krakėse pardavinėjo. Specialiai. Prikiša ten...

SB: Ir kas pardavinėdavo? Kas buvo tie pardavėjai?

AP: Nežinau, aš nepirkau. Ir nežinau, kas pardavime buvo. Neprisimenu.

SB: O kaip kiti pirko, matėt?

AP: Nežinau, neprisimenu žmogaus. Tik prisimenu, kad pardavinėjo.

SB: O kaip jums atrodė, kodėl tie vietiniai, kurie šaudė žydus, kodėl jie ėjo tą darbą daryti?

AP: Aš nežinau, kodėl jie ėjo tą daryti.

SB: Jūs juos gerai pažinojote.

AP: Nu, gerai pažinojau.

SB: Jie gi vietiniai.

AP: Vietiniai visi, viskas. Nežinau, kodėl jie...

SB: Ar jie kažkaip bandydavo paaiškinti, kodėl jie tame dalyvavo?

AP: Nu, nieko nepaaiškino. Ką jie paaaiškino? Jie patriotai, skaitėsi, viskas.

SB: Jie taip sakė, kad patriotai?

AP: Nu.

SB: Ką jie kalbėdavo?

AP: Kas taip?

SB: Ką jie kalbėdavo? Jums yra tekę paskui su jais taip susitikti, girdėt, kaip jie tarpusavyje kalbasi?

AP: Nu, ką ten tarpusavyje. Sunku pasakyti. Negalėjai taip klausinėti.

Viską gali padaryti.

SB: Bijojot jų?

AP: Nu tai faktas! Ateidavo, atveždavo laikrodį pataisyti. Tai, tai...Ateidavau pas juos į skyrių, pataisydavau aš ten viską, ???, ir viskas.

SB: Tai ten būdavo ir nužudytų žmonių laikrodžiai pas juos?

AP:Aš nežinau, aš... Nu tai faktas – ??? ???? ???? ??? ... Gal prieš tą žudymą jau jie prisiplėšė tuos...

SB: O patį plėšimą tą jūs... Ar yra tekę matyti, kaip plėšė?

AP:Ne, neteko. Čia tokia spygliuota viela buvo uždėta aplinkui čia tuo keliu, čia sargyba. Tai kas ten darosi, vėl niekas nežin...

SB: Toj getoje, taip?

AP: Toj getoj.28:20

SB:Nu, o tą dieną, kai jūs ten, iškasęs duobes, žiūrėjote į tą šaudymą – jūs matėt, kaip plėšė? Ką jūs matėt savo akimis?

AP: Nu tai tik... Va, sukrauti rūbai, tenai, viską... Ten aplink sukrauti į krūvą, kai nusirengta. Ir kas juos čia paėmė? Kas ten? Nežinau to. Dar šaudymas vyko, aš išėjau.

SB: O tuos, kurie šaudė, jūs matėt? Šaudytojus?

AP: Kai šaudė, aš mačiau, kad atvažiavę šitie su mašina... Šitie lietuviškom uniformom apsilvilkę. Tik tiek mačiau. Ir jie iššaudė. Man pasakojo tie visi, kad jie šaudė. Specialiai važinė... Važiavo, važiavo po visur ir, ir... Specialiai žudikai buvo.

SB: Kiek jų tenai buvo?

AP: Vot neprisimenu. Tai žinau iš tų, kurie buvo prie duobės ir pasakojo ten viską, kad... Matė, netoli jie...Užkasinėjo (??) jie.

SB: O vokiečių karių buvo tarp jų?

AP:Ne. Nu kaž... Neteko matyti.

SB: Nei saugančių, nei šaudančių...

AP:Ne, ne.

SB:Nu, o Krakėse čia buvo kokie nors vokiečiai? Valdžioj ar kur?

AP: Nebuvo čia niekur vokiečių. Čia vietiniai. Nebuvo nieko. Nei vieno. Tai Kėdainiuose tai buvo – ten rajonas, o čia ką -- nebuvo nė vieno vokiečio.30:03

Pause

SB: Dar kartą pasakykite, kas buvo aktyviausi, kurie šaudė?

AP:Aktviausi, kurie šaudė, buvo Kybartas ir Stuokis.30:30

SB: Ką jūs matėt, ką jie darė? Kybartas ką darė?

AP: Nu, ką. Aš tik mačiau juos, kaip bėgo šitas dantistas su baltiniais, tai jie... šaudė į juos. Bet šakos tik lekia, bet nepataikė. Jis pabėgo.

SB: Kuris iš jų šaudė?

AP:Abu. Šautuvu... Šovė, šovė... Šakos lekia į tolį... ?? Jau buvo, kas ten, rugiai. Ir pasislėpė.

SB:Tai jie prie to šaudymo buvo šautuvais ginkluoti?

AP:Ginkluoti. Jie abu dalyvavo ten . Paskui juos teisė. Nežinau, po dešimt metų, ar kiek, jie gavo.

SB: Kybartas, Stuokis... O Kybartas – kas jisai buvo prieš karą? Ar pažinojote prieš karą?

AP:Labai gerai pažinojau aš jį. Nu, kas jisai buvo? Paprastas žmogelis toksai sau. Tarnavo pas ūkininkus.Ir tą moteriškę tokią – neturėjo jis tėvo.

Pas ūkininkus padirbdavo taip ir... Pas žydus padirbdavo, ir viskas.

SB: O Stuokis kas buvo?

AP: Stuokis tai buvo mūrininkas. Anksčiau abu šiauliai buvo.

SB:Ar jie prie šaudymo uniformuoti buvo, Stuokis ir Kybartas?

AP:Atrodo, kad civiliai.Civiliai buvo.**32:20**

SB: Gerai, Stuokis, Kybartas. Kas dar buvo iš tų vietinių žudikų?

AP: Nu aš tuos du temačiau, kai jie čia. Daug kas buvo... Visi buvo...Bet daug kur buvo. Bet jie toliau kur buvo. Išsidėstę sargyboje...

SB: O kas nušovė pirmuosius tris, rabiną...

AP: Čia nušovė šitas Urba... Sakiau ar... Kybartas. Ir kas ten toksai?

Urba, Kybartas. Ar Stuokis, ar dar kitas kas? Kad nepasakysiu kas.

Nespėjau (??) užsirašyti, tik du įsiminiau. Dar nebuvo šaudymo. Jau jie išsivedė tą gydytoją...

SB: Kybartas – kokio jisai charakterio buvo?

AP: Nu toksai, jisai labai... Jį vadindavo žydų karaliumi. Jis labai kankindavo juos: sakydavo.

SB: Kaip jis kankindavo?

AP: Aš nežinau, jis kankindavo, barzdą skusdavo, ten jis visaip, pešdavo, visaip plėšikaudavo. Iš kitų girdėjau.

SB: O Stuokis?

AP: Kažkaip aš jį ne taip, kaip apie Kybartą. Paskui Kybartas persikėlė į Kauno Devintą fortą. Ten žudyti.

SB: Tai jisai, kai čia Krakėse žydai visi išžudyti buvo...

AP: Tai jis ten nuvažiavo. Todėl, kad jisai ten dar buvo.

SB: O į Krakės jis grįžo kada nors?

AP: Sugrįžo, grįžo. Buvo jis čia. Paskui išbėgo, bet jį pagavo ir teisė. 10 metų gavo.

SB: O šitie žudikai, kurie žydus varė, šaudė – jie į bažnyčią eidavo?

AP: Eidavo. Atrodo, po sušaudymo jie visi.

SB: Kartu.

AP: Kartu nuėjo visi bažnyčion. 35:25

SB: O kunigas juos priėmė į bažnyčią?

AP: Nu priėmė. Visus riimdavo.

SB: Čia Krakėse?

AP: Krakėse.

SB: Tai galėjo kunigas pasakyti, kad negalima taip daryti?

AP: Tai negalima taip daryti... Dar nebuvo sušaudyti, jau kunigas geriausiai baldus atsivežė pas save.

SB: Čia dar kai žydai buvo gete?

AP:Gete.

SB:Kas kunigui vežė tuos baldus?

AP:Nežinau. Kas tai buvo... jau tas kunigas mirė. Blutis, jo, atrodo, Blutis.36:17